

Několik rad k práci se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

1. Pro osoby vykonávající funkci ve volených orgánech obcí (měst) a pro zaměstnance zařazené do obecního (městského) úřadu, patří znalost zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, mezi základní znalosti, které souvisí s jejich každodenní činností a plněním jejich funkčních nebo pracovních povinností. Nedodržení dikce tohoto zákona může mít negativní dopady jak na příslušnou obec (město), tak na jednotlivé osoby, který zákon porušily.
2. Zákon o obcích patří do kategorie zákonů z oblasti veřejného práva, kde platí zásada, „co není povoleno, je zakázáno!“ Opakem jsou zákony z oblasti soukromého práva, kde platí zásada „co není zakázáno, je povoleno!“
3. Zákon o obcích je třeba číst velmi pozorně a umět rozlišovat např. mezi stavem, kdy starosta obce vykonává svoji funkci v obci, kde se také volí rada obce, a stavem, kdy se v obci rada nevolí. Při neexistenci rady obce přechází některé její pravomoci na starostu, jiné na zastupitelstvo obce. Záměna pravomocí může způsobit neplatnost právního úkonu a pro příslušnou obec negativní dopady z toho vyplývající.
4. Důležitá je existence pravomocí uvedených v zákoně o obcích, které souvisí s povinností aktivního přístupu tam, kdy se rada obce nevolí. Jedná se například o řešení návrhů, připomínek a podnětů, které jsou předloženy členy zastupitelstva obce. Stejně tak rozdělení pravomocí v obecním úřadu nebo kontrola plnění úkolů obecním úřadem (§102 odst. 2 písm. e), f) i), v návaznosti na §102 odst. 4). V uvedené oblasti nemají mnohé obce zcela jasno.
5. V záležitostech, které nejsou v zákonu o obcích uvedeny jednoznačně, nebo je nutný jejich právní výklad, je možné v jednoduchých případech, využívat metodických materiálů zveřejněných na stránkách Ministerstva vnitra ČR. Jedná se například o výklad §95 odst. 1, v němž je stanoveno, co musí vždy obsahovat zápis ze zasedání zastupitelstva obce, neboť často je toto ustanovení zákona vykládáno nesprávně.
6. Dle zákona o obcích se obce (města) musí řídit také jinými zákony ČR (např. zákonem o účetnictví) a zvláštními právními předpisy (§84 odst. 2 písm. y), na které zákon o obcích odkazuje (např. §9a vztahující se k dodržování zákona o finanční kontrole).
7. V §96 zákona o obcích je uvedeno: zastupitelstvo obce vydá jednací řád, v němž stanoví podrobnosti o jednání zastupitelstva obce. Právním výkladem se dá dovodit, že obec musí mít schválený jednací řád zastupitelstva obce! V praxi se osvědčilo, že i výbory zastupitelstva obce (zejména finanční a kontrolní) mají své jednací řády. Dá se tím předcházet sporům o kompetence těchto výborů a sporům ve způsobu provádění kontrol.
8. Důležitým zákonem, mající přímý vztah k zákonu o obcích, je zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Je to právní předpis, ve kterém je stanoveno, kdy musí orgány obcí (měst) jednat a jak musí ve správních záležitostech postupovat.
9. Dle zákona o obcích starosta obce odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce (§103 odst. 4 písm. e). Právním výkladem se dá dovodit, že starosta obce má povinnost zabezpečit informování veřejnosti o práci orgánů obce, a také má povinnost zabezpečit informování veřejnosti o nejdůležitějších skutečnostech, které se k dění v obci vztahují (např. investiční akce, hospodaření obce, důležité personální změny aj.). Za splnění této povinnosti se zřejmě nedá považovat vydávání zpravodaje obce, který tyto uvedené údaje neobsahuje. Nebo je obsahuje, ale zpravodaj je vydáván jen jednou za rok.
10. Za porušení zákona o obcích mohou jednotlivé osoby nést osobní odpovědnost, včetně odpovědnosti trestněprávní. Za určitých okolností je možné po těchto osobách také žádat náhradu škody, která obci (městu) vznikla.